

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 14 september 2017 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 7 november 2017 yttra sig över en promemoria som upprättats vid konstitutionsutskottets kansli. I promemorian beskrivs vilka iakttagelser konstitutionsutskottet gjort vid uppföljningen av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen.

Konstitutionsutskottets uppföljning hösten 2017 omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen, dvs. ledde till beslut antingen i ett utskott (protokollsutdrag) eller i kammaren (motiverat yttrande), den 1 januari–31 december 2016. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas.

Utbildningsutskottet redovisar i yttrandet sina kommentarer och bedömningar med anledning av konstitutionsutskottets frågor och iakttagelser.

Utskottets överväganden

Inledning

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt 9 kap. 20 § andra stycket riksdagsordningen (RO) i uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Prövningen utförs av utskotten i riksdagen. Konstitutionsutskottet ska enligt 7 kap. 8 § RO följa detta arbete och en gång om året delge kammaren sina iakttagelser.

Konstitutionsutskottet har i uppföljningen av 2016 års subsidiaritetsprövningar beslutat att efterfråga övriga utskotts eventuella kommentarer till och bedömningar av de iakttagelser som översänts till utskotten i form av en promemoria (daterad den 14 september 2017). Konstitutionsutskottet önskar särskilt följande redogörelser, kommentarer och bedömningar från övriga utskott:

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2016 jämfört med 2015 samt sedan Lissabonfördragets trädde i kraft.
2. En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En redogörelse för i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter.
4. En kommentar till kommissionens motiveringar när det gäller subsidiaritetsprincipen.
5. En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX (webbplatsen för utbyte av EU-information mellan medlemsstaternas nationella parlament) eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för att inhämta och utlämna information.

Vidare får utskotten möjlighet att lämna kommentarer i övrigt om hur de anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

Utbildningsutskottets subsidiaritetsprövningar

Utbildningsutskottet genomförde tre subsidiaritetsprövningar under 2016 och fann samtliga förslag förenliga med subsidiaritetsprincipen, vilket anmäldes till kammaren.

Utbildningsutskottet har inte avgett något utlåtande till kammaren sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Den 1 december 2009–31 december 2016 prövade utskottet följande 17 utkast till lagstiftningsakter.

2011

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om reglerna för deltagande och spridning i ”Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020)” (KOM(2011) 810).
- Förslag till rådets beslut om inrättande av det särskilda programmet för genomförande av Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020) (KOM(2011) 811).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 294/2008 om inrättande av Europeiska institutet för innovation och teknik (KOM(2011) 817).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om det strategiska innovationsprogrammet för Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT): institutets bidrag till ett mer innovativt Europa (KOM(2011) 822).

2012

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ”Erasmus för alla” – Unionens program för allmän utbildning, yrkesutbildning, ungdom och idrott (KOM(2011) 788).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020) (KOM(2011) 809).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer och förordning [...] om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden (KOM(2011) 883).

2013

- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om inrättande av ett stödprogram för rymdövervakning och spårning (KOM(2013) 107).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Copernicusprogrammet och om upphävande av förordning (EU) nr 911/2010 (KOM(2013) 312).

- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i ett forsknings- och utvecklingsprogram som genomförs gemensamt av flera medlemsstater och som syftar till att stödja små och medelstora företag som bedriver forskning (KOM(2013) 493).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i ett europeiskt metrologiprogram för innovation och forskning som genomförs av flera medlemsstater (KOM(2013) 497).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i ett andra program för partnerskap mellan Europa och utvecklingsländerna inom området klinisk prövning som genomförs gemensamt av flera medlemsstater (KOM(2013) 498).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i det gemensamma forsknings- och utvecklingsprogram för ett aktivt liv och it-stöd i boende som inletts av flera medlemsstater (KOM(2013) 500).

2014

- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om spridning av jordobservationsdata från satelliter för kommersiella ändamål (KOM(2014) 344).

2016

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning (Cedefop) och om upphävande av förordning (EEG) nr 337/75 (KOM(2016) 532).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om en gemensam ram för tillhandahållande av bättre tjänster för kompetens och kvalifikationer (Europass) och om upphävande av beslut nr 2241/2004/EG (KOM(2016) 625).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i partnerskapet för forskning och innovation i Medelhavsområdet (Prima) som genomförs gemensamt av flera stater (KOM(2016) 662).

Utskottet genomförde inga subsidiaritetsprövningar 2010 och 2015.

Utbildningsutskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet redovisar nedan sina kommentarer och bedömningar under ett antal underrubriker som motsvarar konstitutionsutskottets frågor.

Inledningsvis vill utskottet framhålla att EU-samarbete inom utbildningsutskottets beredningsområde till stor del bedrivs på andra sätt än genom lagstiftning. Inom politikområdet utbildning har EU endast befogenhet att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder, enligt

artiklarna 165–166 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Inom politikområdet forskning och teknisk utveckling samt rymden har EU s.k. delad befogenhet, dvs. befogenhet att vidta åtgärder under förutsättning att det inte hindrar medlemsstaterna från att utöva sina befogenheter, se artiklarna 179–190 i EUF-fördraget.

Det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2016 jämfört med 2015 samt sedan Lissabonfördragets trädde i kraft

Utbildningsutskottet har genomfört tre subsidiaritetsprövningar 2016. Av de tre lagförslag som behandlats under uppföljningsåret gällde två av utkasten utbildning (artiklarna 165 och 166 i EUF-fördraget), varav ett även rörde sysselsättning (artikel 149 i EUF-fördraget). Det tredje utkastet rörde forskning och teknisk utveckling (artiklarna 182, 183, 185 och 188 i EUF-fördraget). Utbildningsutskottet genomförde inga subsidiaritetsprövningar det föregående uppföljningsåret, 2015, eller 2010. År 2013 genomfördes sex prövningar varav fyra av utkasten rörde forskning och teknisk utveckling och två rörde rymdpolitik (artikel 189 i EUF-fördraget). Under 2011 och 2012 prövade utskottet fyra respektive tre utkast till lagstiftningsakter. Dessa fördelade sig på ett antal politikområden, och tre av utkasten berörde flera områden. Utbildningsutskottet har behandlat utkast som rör totalt nio olika politikområden inom EUF-fördraget.

Utskottet har den 1 december 2009–31 december 2016 totalt prövat 17 utkast till lagstiftningsakter. Utskottet har i tidigare yttrande till konstitutionsutskottet (2015/16:UbU2y) konstaterat att antalet utkast till lagstiftningsakter som utskottet prövade 2014 jämfört med 2011–2013 minskade från mellan tre till sex utkast per år 2011–2013 till ett utkast 2014. Det större antalet utkast 2016 skulle kunna indikera ett brott på den tidigare trenden med minskade antal prövningar.

Utrymmet för nationella åtgärder till följd av EU-förslag som subsidiaritetsprövats och hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen

Mot bakgrund av utbildningsutskottets relativt begränsade erfarenhet av subsidiaritetsärenden och av att dessa få ärenden är fördelade på ett relativt stort antal politikområden kan utskottet inte dra några mer övergripande slutsatser på det sätt som efterfrågas i punkt 2 i promemorian.

Kommissionens motiveringar i fråga om subsidiaritetsprincipen

Kommissionen var förslagsställare i samtliga ärenden som utskottet prövade 2016 liksom i samtliga ärenden som utskottet prövade 2011–2014. Utskottet

har tidigare efterfrågat mer utvecklade motiveringar från kommissionen till varför förslagen är förenliga med subsidiaritetsprincipen (se yttr. 2013/14:UbU1y s. 4, 2014/15:UbU1y s. 5 samt 2015/16:UbU2y s. 6) och kan nu skönja en positiv utveckling. Utbildningsutskottet har inte behandlat något utkast där kommissionens motivering i subsidiaritetsfrågan saknats.

Inhämtande av information från IPEX och riksdagens representant

Vid de tre subsidiaritetsprövningar som utskottet gjorde uppföljningsåret 2016 hämtade utskottet information om andra parlaments behandling av utkasten från webbplatsen IPEX. Utskottet fann informationen på webbsidan av liten eller ingen relevans för behandlingen av utkasten och har därmed, som även påpekades i tidigare års yttranden (se yttr. 2013/14:UbU1y s. 5, 2014/15:UbU1y s. 6 samt 2015/16:UbU2y s. 6), intrycket av att den information som finns tillgänglig via webbsidan är begränsad. Utskottet kontakter riksdagens representant vid EU:s institutioner när detta bedöms relevant.

Övrigt

Utbildningsutskottets allmänna uppfattning är att behandlingen av subsidiaritetsärenden har fungerat väl. Utskottet har inget övrigt att tillägga.

Stockholm den 7 november 2017

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (L), Erik Bengtzboe (M), Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Elisabet Knutsson (MP), Maria Stockhaus (M), Gunilla Svantorp (S), Robert Stenkvis (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD), Roza Güclü Hedin (S), Lena Emilsson (S) och Ida Drougge (M).